

Broedvogelinventarisatie 1989 Haaksbergerveen

In 1989 werden 72 vogelsoorten als broedvogel in het Haaksbergerveen vastgesteld. Van de twee zeldzame soorten werd het Porseleinhoen mogelijk broedend aangetroffen en de Grauwe Klauwier met zekerheid. Als schaarse broedvogel werden vastgesteld Dodaars, Wintertaling, Zomertaling, Slobeend, Wespendif, Boomvalk, Kwartel, Waterral, Watersnip, Houtsnip, Wulp, Witgesterde Blauwborst, Sprinkhaanrietzanger, Fluitier, Wielewaal en Geelgors. Analooq aan het vorige rapport van P. van den Akker (1989) kan worden gesteld dat in het Haaksbergerveen een diverse broedvogelgemeenschap aanwezig is met verschillende kritische soorten. Zomertaling en Kokmeeuw blijken te zijn toegenomen. Volgens Opdam (1984) behoort het Haaksbergerveen gerekend te worden onder de 'rijke heidevogelgemeenschap met soorten van moerasstruwelen'.

In 1990 is de inventarisatie voortgezet en het te inventariseren gebied zal een aaneengesloten 'hoogveengebied' van bijna 500 ha beslaan.

Peter van den Akker, Frank van Duffelen & Herman Hazelhorst: Haaksbergerveen broedvogelinventarisatie 1989. 55 bladzijden, 4 zwartwitfoto's, 3 tabellen, 3 figuren, 3 bijlagen met 66 verspreidingskaarten (1990). Het rapport kan worden besteld door overmaking van f 9,- op postgirorekening 2 195 363 ten name van P. van den Akker, Rachmaninofstraat 33, 7604 SW Almelo, 05490-17 378, onder vermelding van 'Haaksbergerveen 1989'. Zie ook 'Het Vogeljaar' 38 (6): 280.

Inventarisatie minder gewone broedvogels Noordhollands Duinreservaat 1988

In het voorjaar van 1988 werden alle niet-algemene broedvogels van het Noordhollands Duinreservaat aan een nauwkeurige gebiedsdekkende inventarisatie onderworpen. Het gehele gebied (oppervlakte circa 4820 ha) werd daartoe zeven maal bezocht. De resultaten van deze inventarisatie wekken de indruk dat bijna alle soorten ten opzichte van 1982, toen eveneens een gebiedsdekkende inventarisatie werd uitgevoerd, in aantal zijn toegenomen. Het is echter de vraag of de resultaten van genoemde inventarisaties helemaal vergelijkbaar zijn. Desondanks is duidelijk dat Patrijs, Holenduif, Boomleeuwerik, Braamsluiper, Fluitier, Zwarte Mees, Kuifmees en Goudvink ten opzichte van 1982 opzienbarend zijn toegenomen. Duidelijk in aantal afgenomen zijn Veldleeuwerik, Geelgors en Tortelduif.

Voor 1982 heeft de broedvogelbevolking van het Noordhollands Duinreservaat reeds een aantal aanzienlijke veranderingen ondergaan. Door Slings & De Vries (1987) werden in de PWN-Nieuwsbrief nummer 5 de resultaten van zes jaar broedvogelonderzoek van de Vogelwerkgroep Castricum gepubliceerd. Zij stelden vast dat tus-

sen 1965 en 1982 de broedvogelbevolking van de bossen aanzienlijk was verrijkt, terwijl die van het open duin juist armer is geworden. Het lijkt erop dat de verrijking in de bossen zich ook ná 1982 heeft voortgezet, terwijl de verarming van het open duin tot stilstand komt.

Enkele in de jaren zestig nog regelmatig voorkomende broedvogels van het Noordhollands Duinreservaat zijn nu geheel uit het gebied verdwenen (Steenuil, Nachtzwaluw, Grauwe Klauwier, Kleine Plevier). Daar staat tegenover dat nog meer soorten (hoofdzakelijk bosbewoners) zich op veel plaatsen nieuw hebben gevestigd (Boomleeuwerik, Boompieper, Gekraagde Roodstaart, Paapje, Braamsluiper, Tuinfluitier, Glanskop, Kleine Barmstij).

Richard Reijnders: Inventarisatie van de minder algemene broedvogels van het Noordhollands Duinreservaat in 1988. PWN - Nieuwsbrief, nummer 7, november 1990, bladzijden 2-18. Uitgave van de N.V. PWN Waterleidingbedrijf Noord-Holland (beheerder van het Noordhollands Duinreservaat, provinciale landgoederen en andere duinterreinen in Noord en Zuid Kennemerland). Redactie-adres: PWN, afd. trb., Van Oldebarneveldweg 40, 1901 KC Castricum, 02518-62 225 en 62 226.

Weidevogelonderzoek landinrichtings- gebied Eemland 1989

In dit rapport wordt verslag gedaan van een weidevogelonderzoek in het ruilverkavelingsgebied 'Eemland'. In de loop van 1989 werd daar gestart met de inrichtingswerken. De vastlegging van de huidige weidevogelstand aldaar is daarom van het grootste belang. De Eempolders strekken zich uit als open vlakte tussen de noordrand van de Utrechtse Heuvelrug en de oostrand van het Gooi. De noordgrens wordt gevormd door het huidige Eemmeer en aan de oostrand grenst dit gebied aan de Polder Arkenmeen. Een aparte plaats wordt ingenomen door de rivier de Eem die door het gehele gebied stroomt met zijn uiterwaardjes en zijn wielen of waaien. Zelfs in de bezettingsjaren van de Tweede Wereldoorlog werden deze gebieden nog overstroomd. Zes deelgebieden werden aan een intensief onderzoek onderworpen te weten: Noordpolder te Veld - Maatpolder, Polder Zeldert, Bikkerspolder, Zuidpolder te Veld, Polder Zeldert (2) en Polder De Haar. Per soort worden de weidevogelsoorten behandeld en per gebied, terwijl kaarten duidelijk de verspreiding aangeven. Ingewijden valt het op dat het aantal territoria van sommige soorten hier en daar aanzienlijk groter is dan algemeen werd verwacht. Omdat alleen het landinrichtingsgebied wordt behandeld ontbreekt helaas het overgebleven stukje van de Oostermeent, gemeente Blaricum, dat thans op de stafkaarten wordt aangegeven als de Huizer en Laarder Aangerechten, De Kampen en De Hoeven. Duidelijk is dat ook de Noordpolder te Veen hier niet onder valt. Elk gebied werd op zo'n zeven à acht verschillende data bezocht. Zes van deze gebieden behoren tot de betere weidevo-

gelgebieden van ons land (circa 1510 ha, dit is 19,6% van het totale gebied). Voor eendachtigen, graslandbroeders en zangvogels wisselde dit echter sterk per gebied. Hoewel eierrapen, nestbescherming en predatie wel worden besproken, hebben de auteurs zich niet gewaagd aan het bespreken van de invloed van de recreatie, de jacht en de stroperij in dit gebied. Dat in botanisch opzicht de graslanden volgens de auteurs over het algemeen van weinig waarde zijn, moet worden bestreden. Het voorkomen van bepaalde planten, waaronder bij de Natuurbeschermingswet beschermde soorten, rechtvaardigt het om bepaalde delen van het besproken gebied toch als waardevol aan te merken. De op sommige plaatsen nog voorkomende Zwambloem, maar ook andere plantesoorten, zal men toch moeten zien te behouden.

R.J.S. Terlouw & W.J.R. de Wijs: Weidevogelonderzoek in het landinrichtingsgebied Eemland 1989. 171 bladzijden, 2 bijlagen, 78 verspreidingskaarten, publicaties DBL-nummer 31 (1990). Uitg. Directie Beheer Landbouwgronden, de Landinrichtingsdienst en de Directie Natuur, Milieu en Faunabeheer. Nadere inlichtingen Landinrichtingsdienst, afdeling Biologisch Onderzoek, postbus 20021, 3502 LA Utrecht, 030 - 852 636. Het rapport weidevogelonderzoek Eemland 1989 is in te zien bij de bibliotheken van het Rijksinstituut voor Natuurbeheer, het Staatsbosbeheer en de Landinrichtingsdienst.

Themanummer Voorne

Nummer 2 van de 87ste jaargang (maart 1990) van 'Natura', het maandblad van de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging is geheel gewijd aan het eiland Voorne. In 1934 gaf dit tijdschrift al eerder een nummer over Voorne uit. J.G.M. Marquenie schrijft in dit nummer over 'Enige notities over de trek van Spreeuw en Vink' (bladzijden 49-53) en A.A. Eijkelenboom & E.C. Eijkelenboom schrijven over 'Tien jaar vogels tellen op de Westplaat' (bladzijden 54-57). Bovendien wordt in artikelen veel aandacht besteed aan de flora, de paddestoelen, vleermuizen en dynamische processen in Voornes Duin. Het nummer bevat ruim veertig bladzijden en is rijk geïllustreerd.

Prijs van dit nummer f 5,25 (inclusief portokosten) op giro 13 028 ten name van Bureau KNNV, Hoogwoud, onder vermelding van 'themanummer Voorne'.

Aalscholvers in een vervuilde ecosysteem

In opdracht van Rijkswaterstaat is door het Bureau Ecoland een onderzoek verricht in de Dordtse Biesbosch. Het rapport gaat over de Aalscholvers in het gebied, hun broedsucces en de foerageerplaatskeuze. De Aalscholvers in het benedenrivierengebied gaat het niet goed. Het aantal vliegvlugge jongen per broedsel is zeer gering (gemiddeld 0,6), het evolome is kleiner, de eischaaldikte is dunner dan decennia geleden, het uitkomstpercentage is ongeveer 26 procent en veel jongen sterven in de eerste week nadat ze zijn uitgekomen.

Hiermee bevestigen de auteurs het beeld dat bij veel natuurbeschermers leeft omtrent de gevol-

gen van het vervuilde rivierengebied voor de vogelstand. Het Bureau Ecoland werkt inmiddels aan een vervolgverslag waarbij een vergelijking wordt gemaakt tussen Aalscholvers uit verschillende kolonies.

■ T.J. Boudewijn, S. Dirksen, R.G. Mes & W.A. Teunissen. Aalscholvers in de Dordtse Biesbosch: broedsucces en foerageerplaatskeuze in een vervuilde ecosysteem. Ecoland rapport 888-6. 1988. Bureau Ecoland, Fregatstraat 97, 3534 RC Utrecht.

Vogels van Delft en omgeving 1989

Ook in 1989 heeft de Vogelwacht Delft weer broedvogelinventarisaties, waarnemingen en tellingen uitgevoerd. Twee zachte winters en een goede zomer in 1989 hebben voor een goed broedvogelseizoen gezorgd met in een aantal gebieden hogere aantallen. Een aantal wintergvoelige soorten hebben zich weer helemaal hersteld van de klappen van drie opeenvolgende strenge winters. De rietvogels hebben zich op het niveau van 1988 kunnen handhaven. De Rietzanger broedt weer jaarlijks in Delft en er werd in 1989 ook een broedgeval van de Sprinkhaanrietzanger gemeld. Een onderzoek naar het voorkomen van de Zwarte Roodstaart toonde aan dat deze soort zich op industrieterreinen goed heeft gehandhaafd en mogelijk zelfs is toegenomen. In 1989 werden ook weer broedgevallen van Ransuil, Wielewaal en Holenduif vastgesteld. Nu de Hertenkamp niet meer in gebruik is als camping, zijn de natuurlijke ontwikkelingen in het gebied zeer gunstig. De broedvogelstand van het gebied is de laatste jaren vooruitgegaan. De plannen om van het gebied een golfterrein te maken, zullen een eind maken aan deze ontwikkeling en grote schade toebrengen aan de natuurwaarde van het gebied. De Vogelwacht Delft vindt het onjuist dat een mooi park voor een golfbaan wordt opgeofferd en bijna ontoegankelijk zal worden voor Delftse wandelaars en natuurliefhebbers.

Ook in 1989 werden weer waarnemingen gedaan van trekvogels en wintergasten, waaronder interessante soorten als veel stootvogels, Ooievaar, Krooneend, Kluut, Velduil en Nachtegaal.

Vogelwacht Delft en Omstreken: De vogels van Delft en omgeving 1989. 26 bladzijden, 13 auteurs namen elk een deel van de tekst voor hun rekening (1990). Voor nadere informatie kunt u zich wenden tot de Vogelwacht Delft en Omstreken, postbus 3263, 2601 PG Delft.

Telpost 'Corversbos', Hilversum 1988

In de herfst van 1988 heeft de tweede telling van trekvogels plaatsgevonden vanaf de telpost op de akkers van het Corversbos te Hilversum. In de periode van 3 augustus tot en met 30 november werden door leden van de Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken gedurende 41 ochtenden alle trekvogels boven de telpost en omgeving geteld en genoteerd. In totaal is gedurende 176 uur en 15 minuten de vogeltrek bestudeerd. Het doel van de trek telling is het verzamelen van gegevens omtrent de omvang van de vogeltrek boven dit deel van het werkgebied van deze vogelwerkgroep. Voor de tellingen hebben dertig personen

zich belangeloos ingezet. In totaal werden meer dan 68.000 vogels op naam gebracht en geregistreerd, verdeeld over 103 vogelsoorten. De meeste trekvogels komen uit een richting tussen noord en noordoost op de telpost aanvliegen en verdwijnen richting zuid tot zuidwest. Naast de bewegingen van de overvliegende trekvogels is een goed overzicht verkregen van de wijze waarop ter plaatse aanwezige vogels van het gebied gebruik maken. Het ligt in de bedoeling om deze telpost in ieder geval een aantal jaren achtereen aan te houden om een goede registratie te kunnen maken van de vliegroute die de trekvogels volgen.

A.J. van Klaveren: Verslag van de tellingen van vogel-trek over de telpost 'Corversbos' in de herfst van 1988. 85 bladzijden, 1 bijlage, kaartje, grafieken. Rapport nummer 65 (1989). Uitg. Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken, postbus 1028, 1200 BA Hilversum. Adres van de samensteller: Marktstraat 2, 3621 AC Breukelen.

Spaarbekken Grote en Kleine Rug, Dordrecht

Het geïnventariseerde spaarbekken is gelegen in het noordoosten van de gemeente Dordrecht. Er werden 22 vogelsoorten met zekerheid broedend aangetroffen, waaronder Witgesterde Blauwborst, Grasmus, Kleine Karekiet, Bosrietzanger, Rietzanger en Gele Kwikstaart. In tabellen worden de aantallen watervogels per bezoek weergegeven. Helaas ondervinden tijdens de trektijden de watervogels veel verstoring door surfers. Eén surfer kan al zeer verstorend werken. De gegevens uit 1988 en 1989 zullen binnenkort ook in verslagvorm verschijnen.

Het verslag bestaat uit 8 bladzijden. Samensteller is Pieter Slot, Scheldestraat 10, 3313 GX Dordrecht, 078-138 284 of 312 912. Het verslag is verkrijgbaar door storting van f 2,50 op postgirorekening 2 616 581 ten name van P.G. Slot, Dordrecht, onder vermelding van het gewenste.

Vogels in en om Den Haag - inventarisatie 1989

In de parken en bossen van Den Haag en randgemeenten hebben in 1989 bijna 11.000 vogelparen gebroed. Er zijn 170 verschillende vogelsoorten waargenomen, waarvan er negentig als broedvogel konden worden geregistreerd. In 850 van de 1100 nestkastjes die in de groengebieden hangen, is gebroed. Bovendien hebben een onbekend aantal vogels in particuliere tuinen genesteld, die niet in het onderzoek zijn betrokken. Dit vermeldt het rapport 'Vogels in en rond Den Haag' van de Vereniging voor Vogelbescherming 's-Gravenhage en Omstreken. In 1989 broedde de Kleine Vliegenvanger in Den Haag. Dank zij de zachte winter is ook de IJsvogel verschillende malen waargenomen. Opmerkelijk was de invasie van Zwarte Mezen in oktober. In het rapport staan per gebied de broedgevallen genoemd over een reeks van vier jaren. Verder zijn alle vogels vermeld die niet broedden, maar wel zijn waargenomen. Tot het werkgebied behoren de meeste gebieden van Den Haag, Rijswijk, Voorburg, Leidschendam en Wassenaar. De geïnventariseerde oppervlakte is in 1989 met 66 hectare toegenomen tot 1280 hectare. Dit komt

doordat voor het eerst de Wassenaarse groengebieden Wittenburg, Bos Ruys, Rust en Vreugd en De Paauw zijn onderzocht. Behalve de openbare groengebieden inventariseerden de vijftig vogelwachters van de vereniging ook de dertien reservaten, die de vereniging in beheer heeft (zie ook 'Het Vogeljaar' september 1987).

In de wintermaanden controleerden zij de nestkasten op eventuele bewoners. De wintermaanden gebruiken de vogelwachters ook voor het onderhoud van de reservaten en het repareren, schoonmaken en zonodig vervangen van nestkasten. De inventarisaties vormen voor de vereniging de basis van de beschermingsactiviteiten. Aan de hand van de waarnemingen is het mogelijk beheersmaatregelen te treffen of voor te stellen die een bijdrage kunnen betekenen voor het behoud of de verbetering van de vogelstand.

Haagse Vogelbescherming: Inventarisatierapport 1989. Vogels in en om Den Haag. 67 bladzijden, 30 illustraties, tabellen, 2 bijlagen (1990). Uitg. Vereniging voor Vogelbescherming 's-Gravenhage en Omstreken, Den Haag. Nadere informatie bij J. Wiersma, 070-3 250 189. Het rapport is voor leden gratis en niet-leden ontvangen het rapport na overmaking van f 9,- op postrekening 3 586 185 ten name van de Penningmeester Haagse Vogelbescherming, Den Haag, onder vermelding van 'inventarisatierapport 1989'.

Invloed nestplaatskeuze van meeuwen op eipredatie door Vossen

In een artikel van veertien bladzijden wordt het onderzoek besproken hoe groot de invloed is van de nestplaatskeuze van Zilvermeeuwen en Britse Kleine Mantelmeeuwen op predatiekansen van de legsel door Vossen. Hierbij werd alleen de predatie van eieren in beschouwing genomen. De predatie van kuikens viel buiten de opzet van het onderzoek. Het onderzoek was erop gericht een broedstrategie te ontdekken die gepaard gaat met een lage predatiekansen.

De gegevens voor het onderzoek werden in het voorjaar van 1987 verzameld in een gemengde kolonie in Meijndel, een duingebied tussen Wassenaar en Den Haag. Er broedden daar in 1987 in totaal 4085 Zilvermeeuwen en 1958 Britse Kleine Mantelmeeuwen.

De uitkomsten van dit onderzoek geven vooralsnog geen aanleiding om het beheer ten aanzien van meeuwen of Vossen te wijzigen. Het lijkt dat er in de broedstrategie van de meeuwen nog speelruimte aanwezig is voor een aanpassing aan de predatie door Vossen. Onder invloed van predatie door Vossen lijkt er inderdaad een verdichting van de kolonie op te treden, zoals al eerder werd gesuggereerd. Dit ondersteunt het beleid om de meeuwen zo veel mogelijk te concentreren om schade aan de kwetsbare duinvegetatie te beperken tot de huidige lokaties.

J.H.M. Eulderink, R.W. Wanders, G.J. de Bruyn & W.J. ter Keurs (1990): De invloed van nestplaatskeuze van Zilvermeeuwen en Kleine Mantelmeeuwen op eipredatie door Vossen. Huid en Haer 9 (3): 97-110. Dit nummer is te bestellen door overmaking van f 6,75 op postgiro 2 719 088 ten name van de Stichting Zoogdierbescherming en Zoogdierstudie in de Benelux, Marxstraat 7, 6941 CK Didam, onder vermelding van 'Huid en Haer 1990, nummer 3'.